Der broene må bygges

Ulf Berge

Ingen mister fotfestet uten at noe allerede har blitt for vanskelig. Ingen roper dersom noen har lyttet før stemmen måtte bli høy. Ingen slår i bordet hvis verden fortsatt kjennes trygg nok til å bli i. Ingen løper ut døren uten at rommet på en eller annen måte har blitt for trangt. Atferd kommer ikke fra ingenting. Den vokser i møter, i krav som blir for store, i valg som blir for små, i beskjeder som kommer for fort, i blikk som ikke ser, og i hender som griper før de spør.

Ingen trenger mer kontroll når de allerede har mistet sin egen. Ingen trenger hardere stemmer når kroppen allerede er full av alarm. Ingen trenger å bli stoppet først når det de trenger, er å bli forstått tidligere. Derfor må vi ikke bare spørre: Hva gjorde han? Men: Hva skjedde rundt ham? Ikke bare: Hvorfor gjør hun dette? Men: Hva prøver hun å slippe unna, få tilgang til, bevare, beskytte eller fortelle? For noen ganger er slaget et språk uten ord. Noen ganger er flukten den siste måten kroppen vet å si nei på. Og noen ganger er stillheten ikke ro, men oppgitthet.

Vi må også spørre om kroppen bærer smerte, om sansene er overfylt, om søvnen har sviktet, om ordene mangler, eller om kravene har kommet før tryggheten. Vi må spørre sammen med personen, ikke bare om personen. For støtte blir først virkelig når den bygger på det mennesket selv viser, velger, tåler, ønsker og trenger.

Det farlige er ikke at vi bruker nye ord. Det farlige er at vi bruker gode ord til å dekke over uendret praksis. Vi kan si respekt og likevel overstyre. Vi kan si trygghet og likevel true. Vi kan si medvirkning og likevel gjøre valgene symbolske. Da er ikke problemet språket. Da er problemet ærligheten.

PAS begynner der vi slutter å lete etter skyld og begynner å lete etter sammenheng. Der vi bygger miljøer som bærer bedre. Der vi senker krav før mennesker knekker. Der vi gir valg før motstand blir nødvendig. Der vi lærer nye ferdigheter i fredstid, ikke bare griper inn i krise. Ingen blir tryggere av å bli krenket. Ingen får bedre livskvalitet av å miste stemmen sin. Ingen lærer tillit av å bli møtt med makt.

Derfor bygger vi broer. Ikke fordi veien alltid er enkel, men fordi noen skal gå den etter oss. Vi bygger med relasjon, med tålmodighet, med kunnskap og med respekt. Vi bygger med spørsmålet: Hva trenger dette mennesket for å mestre livet sitt bedre? Og når noen en dag kommer til det samme vanskelige stedet, skal de ikke møte et stup. De skal møte en bro. Og kanskje, for første gang, kjenne at veien videre ikke må kjempes fram alene.

PAS handler ikke bare om å temme det vanskelige. Det handler om å skape betingelser der mennesket kan reise seg, finne kraft, forme sitt eget liv og bli mer enn det omgivelsene har gjort mulig. For et godt liv er ikke bare fravær av uro. Det er nærvær av mening, retning, mot, tilhørighet og muligheten til å mestre. Det er å møte mennesker ikke som problemer som skal bøyes, men som liv som kan styrkes.

Når uttrykkene blir krevende, viser det seg hvem vi er. Svarer vi med makt, gjør vi mennesket mindre. Svarer vi med forståelse, støtte og krav som kan bæres, kan vi være med på å skape nye muligheter. PAS er ikke en svakhetens etikk. Det er en praksis som tar livet på alvor: å bygge omgivelser der mennesker ikke bare holdes tilbake fra det vanskelige, men får kraft til å bevege seg mot noe bedre.

